

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Л. Л. Станіславава

29 серпня 2019 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Робота психолога з сім'єю

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Потапчук Євген Михайлович
Профайл викладача	http://psy.khnu.km.ua/potapchuk-yevgen-myhajlovych/
E-mail викладача(ів)	potapchuk1@i.ua
Контактний телефон	+380679470646
Сторінка дисципліни в ІСУ	
Навчальний рік	
Консультації	Очні: згідно розкладу; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
О	Д	3	5	5	150	68	34		34		82				

Анотація дисципліни

Дисципліна «Робота психолога з сім'єю» сприяє формуванню у студентів теоретичних знань про психологічні особливості створення та розвитку сім'ї та про роботу психолога при виникненні нормативних і ненормативних сімейних криз. Дисципліна «Робота психолога з сім'єю» є складовою циклу дисциплін професійної підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія» за освітньо-професійною програмою «Психологія». Дисципліна викладається для студентів денної і заочної форми навчання. При викладанні дисципліни використовуються традиційні та сучасні технології та методи навчання, зокрема: лекцій-візуалізації (з використанням відео і презентацій), практичних занять (з елементами тренінгу та лабораторного (психодіагностичного) дослідження; самостійної роботи (написання есе до складних тем, підготовка до контрольних заходів, виконання узагальнювального самоаналізу). Під час навчання використовуються такі методи і прийоми як брейнстормінг, бесіда, дискусія, творчі завдання, обговорення у міні-групах.

Пререквізити: Соціальна психологія з тренінгом комунікативності, Психологія сексуальності;
кореквізити: Основи психологічного консультування, Основи психологічної корекції, Робота психолога з дітьми різного віку, Основи психотерапії, Переддипломна практика, Кваліфікаційна дипломна робота.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни сформувати у студентів систему знань про психологічні особливості створення та розвитку сім'ї та про роботу психолога при виникненні нормативних і ненормативних сімейних криз.

Завдання дисципліни. надати студентам знання про психологічні закономірності створення і розвитку сім'ї та характерні порушення її функціонування; сприяти формуванню здатності аналізувати і з'ясовувати

першопричини сімейних дисгармоній, особистісних страждань членів сім'ї та організувати психологічну роботу з ними; *набути* навичок проведення просвітницьких і психопрофілактичних дій, надання індивідуальної та групової психологічної допомоги членам сім'ї.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен бути здатним: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми у сфері сімейних стосунків та пропонувати шляхи їх розв'язання; обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел, що стосуються психології сім'ї; формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження у роботі з сім'єю; складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій у роботі з сім'єю; складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника у сфері психології сім'ї; взаємодіяти, вступати у комунікацію з різними сім'ями, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Сім'я як соціально-психологічний феномен	Сім'я як соціально-психологічний феномен	1. Повторити сутність та зміст ключових понять психології сім'ї. 2. Опрацювати питання «Психологічний аналіз структури сім'ї» та підготувати есе на тему «Закономірності створення щасливої сім'ї».	6	[1] с. 75-108; [2] с. 5-7; [5] с. 25-41; [12] с. 33-60; [15] с. 90-95; [19] с. 403-413; [24] с. 65-94
2	Основні функції та завдання сімейного психолога	Основні функції та завдання сімейного психолога	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Основні функції та завдання сімейного психолога». 2. Визначити ознаки проблемних клієнтів сімейного психолога.	6	[1] с. 7-74; [14] с. 170-181; [21] с. 32-43; [22] с. 288-300; [23]
3	Підготовка молоді до сімейного життя як психологічна проблема	Підготовка молоді до сімейного життя як психологічна проблема	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Підготовка молоді до сімейного життя як психологічна проблема». 2. Визначити ознаки психологічної готовності людини до сімейного життя.	6	[20] с. 89-93; [22] с. 7-25
4	Шлюбні потенціали як основа міжособистісної сумісності подружньої пари	Шлюбні потенціали як основа міжособистісної сумісності подружньої пари	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Шлюбні потенціали партнерів як основа міжособистісної сумісності подружньої пари». 2. Осмислити ознаки шлюбного потенціалу особистості та підібрати опитувальники для визначення рівня міжособистісної сумісності.	6	[3] с. 5-27; [5] с. 43-50; [22] с. 26-29
5	Прийняття подружніх зобов'язань як сімейна криза	Прийняття подружніх зобов'язань як нормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Прийняття подружніх зобов'язань як сімейна криза». 2. Підготувати есе на тему «Сімейні ролі як основа гармонійних стосунків шлюбної пари».	6	[2] с. 12-13; [5] с. 51-66; [11] с. 35-47; [22] с. 30-203; [24] с. 62-65

6	Засвоєння батьківських ролей і прийняття факту народження дитини як сімейна криза	Засвоєння батьківських ролей і прийняття факту народження дитини як нормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Засвоєння батьківських ролей і прийняття факту народження дитини як сімейна криза». 2. З'ясувати процедуру діагностики мотивів вагітності та готовності до виконання батьківських ролей.	6	[1] с. 109-131; [2] с. 14; [5] с. 85-92; [6] с. 27-73; [11] с. 48-57
7	Емоційна байдужість між шлюбними партнерами як сімейна криза	Емоційна байдужість між шлюбними партнерами як нормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Емоційна байдужість між шлюбними партнерами як сімейна криза». 2. Підготувати есе на тему «Як подружжю не стати заручниками емоційної байдужості».	6	[5] с. 104-111; [7] с. 25-33
8	Включення дітей у зовнішню соціальну структуру як сімейна криза	Включення дітей у зовнішню соціальну структуру як нормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Включення дітей у зовнішню соціальну структуру як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з включенням дітей у зовнішню соціальну структуру.	6	[2] с. 14-15; [5] с. 85-92; [6] с. 123-158; [8] с. 38-54
9	Прийняття факту вступу дитини у підлітковий вік як сімейна криза	Прийняття факту вступу дитини у підлітковий вік як нормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Прийняття факту вступу дитини у підлітковий вік як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з прийняттям факту вступу дитини у підлітковий вік.	6	[2] с. 15; [5] с. 85-92; [11] с. 69-76; [24] с. 95-148
10	Відокремлення дорослої дитини від батьківського дому як сімейна криза	Відокремлення дорослої дитини від батьківського дому як нормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Відокремлення дорослої дитини від батьківського дому як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з відокремленням дорослої дитини від батьківського дому.	6	[2] с. 15; [6] с. 208-224; [11] с. 82-85
11	Важка хвороба члена сім'ї як сімейна криза	Важка хвороба члена сім'ї як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Важка хвороба члена сім'ї як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з важкою хворобою члена сім'ї.	6	[1] с. 256-262; [2] с. 21; [6] с. 172-203; [11] с. 107-116
12	Смерть члена сім'ї як сімейна криза	Смерть члена сім'ї як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Смерть члена сім'ї як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану зі смертю члена сім'ї.	6	[2] с. 22-23; [6] с. 203-205; [11] с. 131-132

13	Домашнє насильство як сімейна криза	Домашнє насильство як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Домашнє насильство як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з виникненням домашнього насильства.	6	[1] с. 217-225; [2] с. 23
14	Інцест як сімейна криза	Інцест чи домашнє насильство як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Інцест як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з виникненням інцесту.	6	[2] с. 23; [11] с. 117-130
15	Адюльтер як сімейна криза	Адюльтер як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Адюльтер як сімейна криза». 2. Підготувати есе на тему «Чому виникає подружня невірність».	6	[2] с. 18; [5] с. 112-120; [11] с. 93-99; [16] с. 233-239; [17] с. 205-208; [18] с. 205-209
16	Розлучення як сімейна криза	Розлучення як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Розлучення як сімейна криза». 2. З'ясувати особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з розлученням шлюбних партнерів.	6	[2] с. 20; [5] с. 120-126; [11] с. 100-106; [22] с. 301-308
17	Повторний шлюб як сімейна криза	Повторний шлюб як ненормативна сімейна криза	1. Опрацювати лекційний матеріал і підготуватися до контролю з теми «Повторний шлюб як сімейна криза». 2. Підготувати есе на тему «Проблеми повторного шлюбу».	6	[2] с. 24; [5] с. 126-131; [11] с. 86-91

Примітка: * Лекції проводяться щотижня, практичні заняття проводяться щотижня по дві години.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перерахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>).

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну роботу з дисципліни має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою (силабусом).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінювання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: усне опитування, тестовий контроль, індивідуально-творча робота (есе), семестровий контроль (іспит).

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами:

Аудиторна робота								Індивідуально-творча робота (есе)	Семестровий контроль (іспит)
Усне опитування				Тестовий контроль					
1	2	3	4	1	2	3	4		
ВК 0,2				0,2				0,2	0,4

Примітка: ВК – ваговий коефіцієнт.

Пропущене заняття студент зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Критерії оцінювання за видами робіт

Усне опитування

Опитування передбачає контроль і перевірку знань, умінь і навичок студентів.

Критерії оцінювання результатів усного опитування

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання результатів усного опитування
Відмінно	Зміст питань розкрито повно і грамотно, вірно використано понятійний апарат; логічний виклад відповіді державною мовою; проявлено творчий підхід та самостійне мислення. При відповіді допущено дві-три несуттєві похибки.
Добре	Зміст питань розкрито повно. Показано повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Допущено дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді.
Незадовільно	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний і невпевнений.

Тестовий контроль

Тестування відбувається у Модульному середовищі для навчання ХНУ чи на початку практичного заняття. На тестування відводиться до 15 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Для кожної теми, що виноситься на тестовий контроль, розроблений окремий тестовий блок, що містить 10 завдань. Вірна відповідь за кожне завдання в один бал. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, наведена у таблиці:

Сума балів за тестові завдання	0–4	5–6	7–8	9–10
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Індивідуально-творча робота (есе)

Оцінювання індивідуально-творчої роботи включає: особливості змісту есе (світогляд, думки, почуття, ідеї, цінності); особливості композиції (послідовність викладу, аргументованість, переконливість); особливість стилю та мови (наукова проблема, грамотність та індивідуальність авторського стилю); оформлення есе (постановка наукової проблеми, авторська позиція щодо проблеми (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує)).

Критерії оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)
Відмінно	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне, представлені усі елементи есе. <i>Чітко представлено наукову проблему та авторську позицію</i> (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує). Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю та переконливістю.
Добре	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне. Представлені не всі елементи есе. <i>Є наукова проблема.</i> Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю, проте <i>авторська позиція не чітка.</i>

Задовільно	<i>Оформлення – наявні виправлення та помилки. Наукову проблему представлено поверхово. Композиція характеризується слабкою аргументованістю та не чіткою авторською позицією.</i>
Незадовільно	<i>Оформлення неохайне. Наукова проблема, авторська позиція відсутня.</i>

Семестровий контроль (іспит)

Семестровий контроль (іспит) відбувається у письмовій формі. Після перевірки письмової роботи викладач може запитати студента про зміст тої чи іншої відповіді.

Екзаменаційний білет складається з таких елементів: два теоретичних питання, п'ять тестових завдань та одне завдання практичного характеру. Кожне завдання оцінюється за чотирибальною інституційною шкалою. Узагальнена оцінка за іспит виводиться як середньоарифметичне з усіх завдань та округлюється відповідно до інституційної шкали.

Оцінювання теоретичних завдань. При оцінюванні беруться до уваги наступні критерії: правильність, повнота, глибина та усвідомленість відповіді, а також послідовність викладення відповіді, вміння формулювати та викладати думки, аргументувати свою позицію.

Критерії оцінювання теоретичних завдань

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі, грамотно, логічно і обгрунтовано відповів на поставлені теоретичні питання, вміло використовуючи понятійний апарат. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки.
Добре	Зміст питань розкрито повно, показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але твердження не завжди обгрунтовані, у змісті і формі питань є окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будуватиметься на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді.
Незадовільно	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний.

Оцінювання тестового завдання. Тестове завдання передбачає репродуктивне відтворення знань шляхом відбору правильної відповіді із запропонованих. Завдання не передбачають виходу за межі чітко окресленого кола понять і допускають лише одну правильну відповідь. За кожну правильну відповідь нараховується один бал. Максимальна кількість балів за тестове завдання – 5.

Відповідність кількості балів за тестове завдання оцінці за інституційною шкалою

Сума балів за тестові завдання	0-2	3	4	5
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

Оцінювання практичного завдання. Професійна спрямованість практичного завдання передбачає вміння творчо застосовувати набуті знання та навички, передбачати та вирішувати проблемні ситуації, які можуть зустрітися в майбутній професійній діяльності.

Критерії оцінювання практичного завдання

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент повно і правильно, грамотно і логічно відповів на питання практичного завдання, використовуючи теоретичні знання, написав детальні і обгрунтовані висновки. У відповіді допустив дві-три несуттєві похибки.
Добре	Студент повно і правильно відповів на питання практичного завдання, використовуючи теоретичні знання, написав правильні, але недостатньо детальні і недостатньо обгрунтовані висновки. У відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Студент неповно відповів на питання практичного завдання, у відповіді допустив неточності і суттєві помилки. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання.
Незадовільно	Студент не відповів або відповів неправильно на питання практичного завдання, не зміг використати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

Підсумкова оцінка за семестр згідно з інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. При цьому за інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75 – 5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Сутність та функції сім'ї.
2. Структурні елементи сім'ї (подружній, батьківський, індивідуальний, сиблінговий).
3. Проблемні сфери сімейних стосунків.
4. Причини виникнення дисфункціональних сімей.
5. Характеристика взаємовідношень між структурними елементами сім'ї (згуртованість, ієрархія, гнучкість, зовнішні і внутрішні кордони, ролева структура).
6. Вплив сім'ї на психічне здоров'я її членів.
7. Вплив сім'ї на психічне здоров'я її членів, які були учасниками бойових дій.
8. Сутність роботи психолога з сім'єю (функції, завдання та обов'язки).
9. Аналіз можливостей та обмежень у роботі сімейного психолога.
10. Психологічна характеристика проблемних клієнтів сімейного психолога.
11. Суть та зміст просвітницької роботи з сім'єю.
12. Суть та зміст психопрофілактичної роботи з сім'єю.
13. Суть та зміст психодіагностичної роботи з сім'єю.
14. Суть та зміст консультативної роботи з сім'єю.
15. Суть та зміст психотерапевтичної роботи з сім'єю.
16. Сутність та завдання підготовки молоді до сімейного життя.
17. Дошлюбний етап та його завдання.
18. Компоненти та рівні психологічної готовності до сімейного життя.
19. Гендерні особливості підготовки до шлюбу.
20. Сутність та структура шлюбного потенціалу особистості.
21. Ознаки фізичної привабливості шлюбного партнера.
22. Ознаки інтелектуально-світоглядної привабливості шлюбного партнера.
23. Ознаки морально-психологічної привабливості шлюбного партнера.
24. Ознаки інтимно-сексуальної привабливості шлюбного партнера.
25. Ознаки матеріально-фінансової привабливості шлюбного партнера.
26. Ознаки господарської привабливості шлюбного партнера.
27. Особливості психологічної діагностики шлюбного потенціалу особистості.
28. Рівні міжособистісної сумісності як співвідношення шлюбних потенціалів партнерів.
29. Сутність сімейної кризи, пов'язаної з прийняттям подружніх зобов'язань.
30. Проблеми взаємної адаптації подружжя.
31. Розподіл сімейних обов'язків як психологічна проблема.
32. Характеристика сімейних ролей за інтелектуально-світоглядною функцією сім'ї.
33. Характеристика сімейних ролей за морально-психологічною функцією сім'ї.
34. Характеристика сімейних ролей за інтимно-сексуальною функцією сім'ї.
35. Характеристика сімейних ролей за господарською функцією сім'ї.

36. Характеристика сімейних ролей за матеріально-фінансовою функцією сім'ї.
37. Робота психолога щодо діагностики сімейних ролей подружжя.
38. Вплив батьківської сім'ї на молоде подружжя.
39. Особливості роботи психолога з молодим подружжям, яке потребує психологічної допомоги.
40. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з засвоєнням батьківських ролей і прийняттям факту народження дитини.
41. Мотивація вагітності як психологічна проблема.
42. Робота психолога щодо діагностики мотивів вагітності та готовності до виконання батьківських ролей.
43. Характеристика батьківських ролей.
44. Особливості роботи психолога з молодими батьками, які потребують психологічної допомоги.
45. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з виникненням емоційної байдужості між шлюбними партнерами.
46. Емоційні та поведінкові реакції подружжя при виникненні кризи емоційної байдужості.
47. Особливості роботи психолога зі шлюбними партнерами, які переживають кризу емоційної байдужості.
48. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з включенням дітей у зовнішню соціальну структуру.
49. Особливості роботи психолога щодо локалізації проблеми у сфері дитячо-батьківських стосунків, індивідуальних особливостей дитини, подружніх стосунків.
50. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної зі вступом дитини у підлітковий вік.
51. Вплив кризи ідентичності дитини підліткового віку на міжособистісні стосунки в сім'ї.
52. Особливості роботи психолога щодо консультування сім'ї з підлітком.
53. Врахування батьками психологічних нормативних завдань підліткового віку.
54. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з відокремлення дорослої дитини від батьківського дому.
55. Психологічна характеристика процесу сепарації «батьки-дитина».
56. Особливості роботи психолога щодо консультування сім'ї при проблемній сепарації дорослої дитини.
57. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з виникненням подружньої невірності.
58. Аналіз причин виникнення адюльтеру.
59. Моделі поведінки подружжя при виникненні подружньої невірності.
60. Особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу подружньої невірності.
61. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з важкою хворобою чи смертю члена сім'ї.
62. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаною зі смертю члена сім'ї.
63. Стадії переживання втрати близької людини.
64. Особливості роботи психолога з сім'єю при переживанні кризи, пов'язаною з важкою хворобою члена сім'ї.
65. Особливості роботи психолога з сім'єю при переживанні кризи, пов'язаною зі смертю члена сім'ї.
66. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з виникненням інцесту чи домашнього насильства.
67. Особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з домашнім насильством.
68. Особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає кризу, пов'язану з виникненням інцесту.
69. Типи материнської поведінки при виникненні інцесту.
70. Особливості роботи психолога жертвами інцесту.
71. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з розлученням шлюбних партнерів.
72. Модель розпаду подружніх стосунків.
73. Стратегії поведінки шлюбних партнерів при розлученні.
74. Особливості роботи психолога з сім'єю, яка переживає розлучення.
75. Сутність та ознаки сімейної кризи, пов'язаної з повторним шлюбом.
76. Типологія повторного шлюбу.
77. Труднощі повторного шлюбу.
78. Особливості роботи психолога з членами сім'ї, які переживають кризу повторного шлюбу.

Рекомендована література

Основна література

1. Максимова Н. Ю. Сімейне консультування : навч. посіб. / Н. Ю. Максимова. – Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 304 с.
2. Потапчук Є. М. Кризи сімейного життя та як їх подолати : довідник сімейного психолога / Є. М. Потапчук. – Хмельницький : ХНУ, 2014. – 35 с.
3. Потапчук Є. М. Психологічна діагностика шлюбного потенціалу та міжособистісної сумісності з партнером : довідник сімейного психолога. – Хмельницький : «PolyLux design print», 2020. – 36 с.
4. Потапчук Є. М. Психологія ревнивця : довідник сімейного психолога. – Хмельницький : Поліграфіст, 2015. – 40 с.
5. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2015. – 136 с.

Додаткова література

6. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко ; за ред. В. Ф. Моргуна. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 264 с.
7. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи : метод. пособ. / Э. Г. Эдемиллер. – СПб. : Питер, 1999. – 656 с.
8. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навч. пос. / Т. В. Дуткевич. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 392 с.
9. Ковбас Б. Родинна педагогіка : у 3-х т. Т. 2. Основи родинного виховання / Б. Ковбас, В. Костів. – Івано-Франківськ, 2006. – 288 с.
10. Никифоров Г. С. Психология здоровья : учеб. пособ. / Г. С. Никифоров. – СПб., 2003. – 607 с.
11. Олифирович Н. И. Психология семейных кризисов / Н. И. Олифирович, Т. А. Зинкевич-Куземкина, Т. Ф. Велента. – СПб. : Речь, 2006. – 360 с.
12. Посвістак О. А. Теоретико-історичні основи психології сім'ї : монографія / О. А. Посвістак. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 402 с.
13. Потапчук Є. М. Основи психолого-педагогічних досліджень : навч. посіб. / Є. М. Потапчук, О. М. Василенко. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 160 с.
14. Потапчук Є. Особливості формування продуктивного мислення у майбутніх сімейних психологів / Є. Потапчук // Зб. наук. праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : психологічні науки / гол. ред. О. Ф. Волобуєва. – Хмельницький : НАДПСУ, 2017. – № 3(8). – С. 170-181.
15. Потапчук Є. М. Вплив постмодернізму на психологічні підходи до вивчення сім'ї / Є. М. Потапчук, О. А. Посвістак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – 2016. – Вип. 1, Т. 2. – С. 90-95.
16. Потапчук Є. М. Особливості психологічного консультування ревнивців / Є. М. Потапчук, Н. Д. Потапчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – № 2 (47). – С. 233-239.
17. Потапчук Є. М. Поведінкові реакції подружжя в ситуаціях адюльтеру та особливості надання їм психологічної допомоги / Є. М. Потапчук, Н. Д. Потапчук // Зб. наук. праць. Серія : Педагогічні та психологічні науки / гол. ред. Потапчук Є. М. – Хмельницький : НАДПСУ, 2011. – № 62. – С. 205-208.
18. Потапчук Є. М. Позашлюбні стосунки подружжя та причини їх виникнення / Є. М. Потапчук, Н. Д. Потапчук // Збірник наукових праць. Серія : Педагогічні та психологічні науки / гол. ред. Потапчук Є. М. – Хмельницький : НАДПСУ, 2011. – № 61. – С. 205-209.
19. Потапчук Є. М. Сім'я учасника бойових дій як суб'єкт відновлення його психічного здоров'я / Є. М. Потапчук // Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології : монографія / за заг. ред. В. П. Садкового, О. В. Тімченка ; НУЦЗУ. – Харків : ФОП Мезіна В. В., 2017. – С. 403-413.
20. Потапчук Є. М. Готовність студентів вищого навчального закладу до створення стабільної сім'ї як психолого-педагогічна проблема / Є. М. Потапчук, Т. Л. Левичцька // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки : зб. наук. праць. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 16 (40). – С. 89-93.
21. Практична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук, В. М. Корольчук, Г. М. Ржевський та ін. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 728 с.
22. Психологія молодшої сім'ї : монографія / Раїса Петрівна Федоренко, Мирослава Іванівна Мушкевич, Тамара Іванівна Дучимінська, Людмила Іванівна Магдисюк. – Вид. 2-ге, доповн. та змін. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 392 с.
23. Федоренко Р. П. Психологічне консультування та психотерапія: зміст, прийоми, технології : навч. посіб. / Р. П. Федоренко. – Вид. 2-ге, перероб., доповн. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 368 с.
24. Психологічна допомога учасникам АТО та їх сім'ям : кол. моногр. / М. І. Мушкевич, Р. П. Федоренко, А. П. Мельник ; за заг. ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 2-ге, перероб., доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 356 с.